

ЕМОЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ І ВИРАЗНІСТЬ УЧИТЕЛЯ У ЗАСТОСУВАННІ ВНУТРІШНЬОЇ І ЗОВНІШНЬОЇ ТЕХНІКИ

Микола Вовковінський, викладач-методист вищої категорії

Ржищівського гуманітарного коледжу,

аспірант

Державного вищого навчального закладу "Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет імені Григорія Сковороди"

ЕМОЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ І ВИРАЗНІСТЬ УЧИТЕЛЯ У ЗАСТОСУВАННІ ВНУТРІШНЬОЇ І ЗОВНІШНЬОЇ ТЕХНІКИ

У статті показано залежність емоційної привабливості і виразності учителя від емоційного тону та способи його підвищення для повноцінного проведення уроків, інших навчально-виховних заходів.

Постановка проблеми. При підготовці майбутнього вчителя до роботи в школі сьогодні ще не приділяється достатньо уваги його емоційному тону. Проте від цього стану великою мірою залежить ефективність виховного процесу та засвоєння учнями знань з основ наук.

Мета статті. Показати залежність різних емоційних станів учнів від емоційного тону вчителя, який безпосередньо контактує з учнями та визначення емоційного тону за спеціальним тестом. Вказати напрями підвищення учителем свого емоційного тону.

Виклад основного матеріалу. Емоційна привабливість людини завжди була показником або мірилом людських взаємовідносин. На основі розробленої І.А. Зязюном внутрішньої і зовнішньої педагогічної техніки можна зробити висновок, що внутрішня техніка вчителя є визначальною щодо зовнішньої, оскільки базується "на синтезі якостей і властивостей особистості, які дадуть, зможу без зайвого емоційного напруження здійснювати свою професійну діяльність". До них насамперед належить, педагогічний оптимізм, в основі якого – "позитивне емоційне ставлення до себе, учнів, праці". Також, до цих якостей, за І.А. Зязюном, можна віднести впевненість у собі, відсутність страху перед дітьми та емоційного напруження і наявність відповідних волевих якостей: цілеспрямованості, самовладання, рішучості [7, 45].

Таким чином, емоційна привабливість є інтегративною щодо інших властивостей особистості, що сприятиме виразності у застосуванні зовнішньої і внутрішньої педагогічної техніки. Звісно, емоційна привабливість не повинна бути показною, епізодичною і залежати від настрою та самопочуття. На її основі вищеперелічені якості, як правило, сприятимуть створенню відповідної атмосфери в класі, у

результаті чого в учнів буде бажання приходити на уроки до такого вчителя. Схожу думку ми знаходимо у А.С. Макаренка, який вказував, що "потрібно відкинути стару педагогічну хмурість, надмірну "дорослу" серйозність" [4, 94]. Тому вироблення в собі емоційної привабливості сприятиме самовдосконаленню особистості майбутнього вчителя і кращому засвоєнню основ зовнішньої техніки.

Це підтверджується також дослідженнями інших вчених (первинність емоційної привабливості щодо інших властивостей особистості). Так, В.С. Мерлін вважає, що "статус людини в системі емоційно-особистісних відносин виступає не як предмет дослідження, а як фактор розвитку особистості, тому що "генетично первинна соціальна група, в якій проявляється" потреба в контролі і любові – це сім'я і такі емоційно-особистісні відносини залежать "від системи заборон і заохочень в сім'ї упродовж всього життя", на відміну від дослідження емоційно-особистісних відносин на рівні інстинктивно-подібних потягів у деяких психоаналітичних школах Заходу [5, 118].

М.М. Фіцула переконаний у тому, що "головне завдання педагога – керувати формуванням емоцій, які активізують навчально-пізнавальну діяльність, і запобігати появі тих, які негативно позначаються на ній". У зв'язку з цим він увів принцип емоційності навчання, вважаючи, що емоційна складова в роботі вчителя – важливий засіб створення відповідного психологічного мікроклімату на уроці та уникнення труднощів психологічного характеру з учнями [9, 116]. Тим більше, що згідно з інформаційною теорією емоцій П.В. Симонова, "позитивні емоції спонукають суб'єкта до повторного їх переживання" [1, 71].

Первинність емоційно-особистісних відносин та їх розвитковий фактор, за В.С. Мерліним,

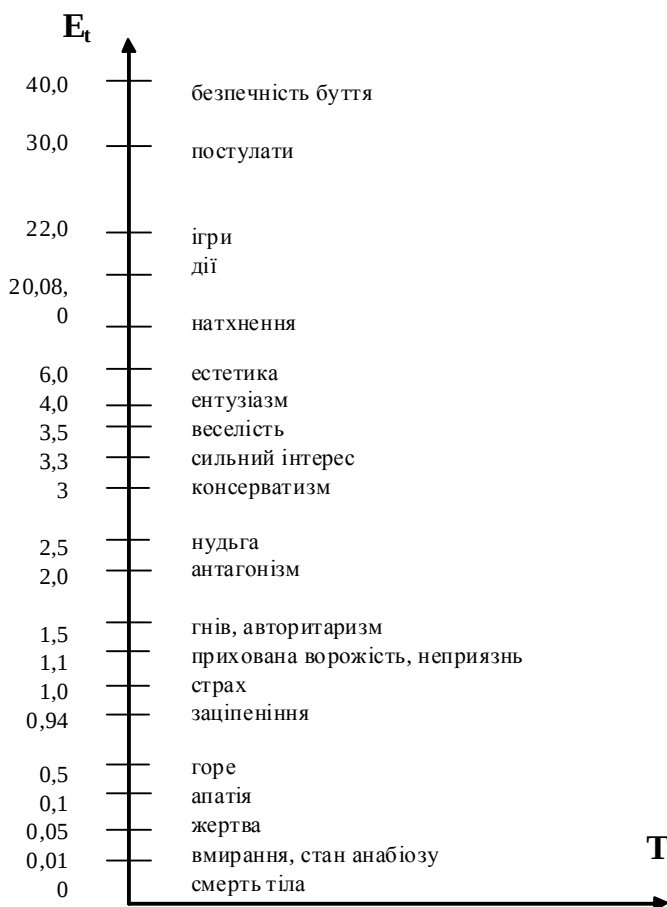
ЕМОЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ І ВИРАЗНІСТЬ УЧИТЕЛЯ У ЗАСТОСУВАННІ ВНУТРІШНЬОЇ І ЗОВНІШНЬОЇ ТЕХНІКИ

підтверджується дослідженнями Ю.М. Орлова про так зване “саногенне мислення”, який доводить, що мислення може породжувати або страждання, тобто негативні емоції (патогенне мислення) або позитивні емоції (саногенне мислення), які “ми не усвідомлюємо, як це робиться, переживаємо тільки результат цієї роботи”, тому що наш розум навчився цій емоції. Звідси він робить важливий висновок, що “якщо людина усвідомлює, яким чином її розум виробляє емоцію, то вона набуває здатності контролювати цей процес” [6, 27]. У результаті цього людина навчається правильно оцінювати свої вчинки, тобто вона вибирає самооцінку, а не залежить від суджень і поглядів інших. На думку Ю.М. Котлярова, “Вибір самооцінки приводить до того, що людина починає оцінювати те, ... чого вона досягла”, а не що досягли інші та проявляє лише цікавість до цього і повністю “вільна при цьому від заздрощів, гордощів або самобичування”, тобто вона усвідомлює автоматизми позитивного (саногенного) мислення “і тим самим набуває здатність контролювати свої емоції”, тому що теперішній успіх “вона буде порівнювати не з успіхом інших, а зі своїм же успіхом, тільки в минулому”, ліквідуючи будь-яке суперництво з іншими, що позитивно відображається на емоційному стані людини [3, 108].

Але емоційний стан людини залежить від емоційного тону, що ілюструється на шкалі емоційних тонів Л.Р. Хаббарда (мал. 1). Особливість її полягає в тому, що зміна емоційних тонів людини відбувається у тому порядку, в якому вони розміщені на шкалі. Дану зміну можна спостерігати за тим, як людина спілкується, тобто кожному рівню емоції відповідає свій рівень спілкування [10, 11 – 28; 11, 136 – 186; 13, 55 – 84]. У найпростішому варіанті шкала має такий вигляд (E_t – шкала тонів; T – час життя людини):

На цій шкалі нас цікавить діапазон E_t , який стосується до роботи вчителя, а саме: 1,0 – 4,0 (страх – ентузіазм), хоча рівні вище 4,0 були б також бажаними. Якщо навчитися уміло користуватися даною шкалою, то можна розуміти і передбачати людську поведінку, в тому числі й учнів, у всіх її проявах. Наприклад, показники від 0,5 до 2,0 відображають депресивний стан людини. Якщо вчитель хронічно чи тимчасово перебуває у такому стані, то

учні також перебувають в такому стані, але, що характерно, їхній рівень на порядок нижчий, тобто, коли вчитель перебуває в тоні гніву (1,5), то учні – в тоні прихованої ворожості (1,1), страху (1,0), заціпеніння (0,94) тощо. Тому, якщо навчання відбувається в тоні 1,5 (авторитаризм), то спостерігаються такі типові стани учнів: 1) порушення дисципліни, бешкетування (прагнуть вийти з такого неприродного для себе стану); 2) пропускають уроки (інтуїтивний спротив зниженню емоційного тону або з метою недопущення депресивного стану); 3) “отупіння” (не розуміють навчальний матеріал); і якщо це продовжується, то: 4) впадання у хронічний депресивний стан окремих дітей (страху, заціпеніння, горя, апатії тощо). Останнє є результатом роботи вчителів, які перебувають у діапазоні E_t : 1,1 – 2, на відміну від станів, які знаходяться вище 2,5 і, особливо, 3,3. У діапазоні від 0,01 до 2,0 людина інтровертована тією чи іншою мірою. При підвищенні емоційного тону інтровертованість переходить у екстравертованість, і людина стає більш відкритою для інших, збільшується її здатність спілкування і раціональність у вчинках. Також, перебуваючи у

Мал. 1. Шкала емоційних тонів за Л.Р. Хаббардом

ЕМОЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ І ВИРАЗНІСТЬ УЧИТЕЛЯ У ЗАСТОСУВАННІ ВНУТРІШНЬОЇ І ЗОВНІШНЬОЇ ТЕХНІКИ

низькому тону, людина перебуває, у так званому, “низькотонному наслідуванні”, суть якого у “наслідуванні чого-небудь, яке знаходиться вище” по тону [12, 118]. Це показує, що людина є наслідком щодо інших (чим нижче по тону, тим менша причинність) і нездатна сама раціонально продукувати наслідки (100 % причинність – в тоні 4 і вище). Для підняття емоційного тону людини існує відповідна технологія – одитинг-терапія або, так званий, “процесинг”, що проводиться під керівництвом професійного одитора. Використання даної технології “приводить в порядок ці старі області хаотичності, покращуючи тим самим фізичне і душевне здоров’я” [12, 162]. Ще можна використати практичне керівництво для самостійного процесингу з метою підвищення свого емоційного тону [13] і, в результаті, створення сприятливого психоемоційного клімату при проведенні навчально-виховних занять і заходів.

Як бачимо, професійна майстерність учителя великою мірою залежить від емоційного тону, в якому він перебуває. Іншими словами, емоційний тон безпосередньо впливає на бажання учителя вдосконалювати свою особистість та покращувати свою педагогічну майстерність, тобто підвищення емоційного тону сприяє відходу від догматизму, стереотипності, авторитарності і відкриває перспективи “гармонійного поєднання педагогічної і наукової діяльності” [8, 36]. Тому з метою діагностики емоційності і привабливості майбутнього вчителя і, тим самим, його придатності до педагогічної професії можна використати “Тест для визначення положення на шкалі тонів” за Л.Р. Хаббардом [13, 67 – 84] з деякою нашою обробкою для спрощення визначення результатів. Даний тест показує адекватність і раціональність сприйняття учителем (людиною) навколишнього світу та оволодіння, у результаті, педагогічною майстерністю і, зокрема, її складовою – педагогічною технікою. Провівши тестування кожного студента, тим самим визначається його положення на шкалі емоційних тонів та рівень екстраверсії-інтроверсії і причинності, а звідси – здатності майбутнього вчителя до оволодіння та застосування внутрішньої і зовнішньої техніки у своїй роботі [2, 131].

Тест для визначення положення на шкалі тонів

Для того, щоб визначити свій емоційний тон, потрібно дати одну відповідь на 18 запитань. Особливу увагу потрібно звернути на те, що відповіді повинні бути максимально неупереджені і чесні.

1. Поводження й фізіологія:

а) здатний на помірну кількість дій, здатний займатися спортом; **б)** живий як організм; **в)** відносно неактивний, але здатний діяти; **г)** здатний на руйнівні й незначні творчі дії; **д)** дуже гарна здатність працювати над проектами й виконувати намічене. Швидка реакція (залежно від віку); **е)** здатний на руйнівні дії; **ж)** гарна здатність працювати над проектами й виконувати намічене, успіхи в спорті; **з)** здатний виконувати незначні дії; **и)** здатний на відносно неконтрольовані дії;

2. Медичні показники:

а) опірність інфекціям та до інших хвороб, невелика кількість психосоматичних захворювань; **б)** хронічно хворий, відмовляючись від допомоги, потрібної для підтримки життя; **в)** час від часу хворію, здатний хворіти звичайними хворобами; **г)** час від часу важко хворію; **д)** майже не буває нещасних випадків; відсутні психосоматичні захворювання, майже повний імунітет до мікробів; **е)** захворювання, пов’язані з відкладенням речовин (артрити); **ж)** висока опірність звичайним інфекціям, не буває застуд; **з)** захворювання, пов’язані з ендокринною системою і неврологічними захворюваннями; **и)** хронічні захворювання внутрішніх органів, часті нещасні випадки.

3. Емоції:

а) задоволення; **б)** найглибша апатія; **в)** байдужність, нудьга; **г)** відкрите обурення; **д)** жагуче прагнення, ентузіазм; **е)** гнів; **ж)** сильний інтерес; **з)** невисловлене обурення, страх; **и)** горе, апатія.

4. Сексуальне поведіння. Відношення до дітей:

а) інтерес до продовження роду, інтерес до дітей; **б)** ніяких спроб до відтворення потомства; **в)** відсутність інтересу до продовження роду, дітей ледь терплю; **г)** відразу до сексу, діти дратують, чіпляючись до них; **д)** сильний сексуальний інтерес, який часто сублимується у творчу думку, сильний інтерес до дітей; **е)** згвалтування, відношення до сексу як засобу покарання, жорстоке поведіння з дітьми; **ж)** сильний інтерес до протилежної статі, постійність, любов до дітей; **з)** нерозбірливість у сексуальних зв’язках, статеві збочення, садизм, сексуальні відхилення, використання дітей у садистських цілях; **и)** імпотенція, тривожно-неспокійний стан, можливі спроби до відтворення потомства, постійна тривога й занепокоєння про дітей.

5. Контроль над навколишнім світом:

а) контролюю функції тіла, добре розвинена здатність розумно мислити, ще є перешкоди до вільного прояву емоцій, визнаю права інших,

ЕМОЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ І ВИРАЗНІСТЬ УЧИТЕЛЯ У ЗАСТОСУВАННІ ВНУТРІШНЬОЇ І ЗОВНІШНЬОЇ ТЕХНІКИ

демократичний; **б)** ніякого контролю над собою, іншими людьми, навколишнім світом, самогубство; **в)** контролюю функції тіла й до деякої міри здатний розумно мислити, не маю бажання мати багато власності; **г)** антагонізм і прагнення зруйнувати себе, інших людей і навколишній світ, хочу командувати, щоб приносити шкоду; **д)** високий ступінь володіння собою, активний вплив на навколишній світ, не люблю контролювати інших людей, високо розвинута здатність розумно мислити, живі емоції; **е)** трошу і знищую всіх і все навколо, якщо це не вдається, то можу знищити себе; **ж)** добре розвинена здатність розумно мислити, добре контролюю людей і предмети, вільний прояв емоцій, ліберальний; **з)** відсутній контроль над розумом і емоціями, але контролюю органічні функції тіла, використовую підступні методи для здійснення контролю над людьми, особливо гіпноз; **и)** найпростіший функціональний контроль тільки над собою.

6. Дійсна цінність для суспільства в порівнянні з видимою цінністю:

а) видима цінність дорівнює дійсній цінності, досить цінний для суспільства; **б)** дуже серйозний тягар, маю потребу в турботі й допомозі, причому зі свого боку не роблю ніякого внеску; **в)** здатний до творчих дій, але рідко у великому обсязі, цінність невелика, “добре пристосовувався”; **г)** небезпечний, вся видима цінність зводиться до нуля потенційною можливістю заподіяння шкоди іншим; **д)** велика цінність, видима цінність буде реалізована, творчість і креативність; **е)** нещирий, серйозний тягар, здатний на вбивство, руйную, навіть якщо відкрито заявляю про гарні наміри; **ж)** цінний для суспільства, змінюю навколишній світ на благо собі й іншим; **з)** тягар, що активно створює проблеми, збуджує інших, приховані злі наміри переважають видимі цінності; **и)** тягар для суспільства, можливість самогубства, повна неухважність до інших людей.

7. Етичний рівень:

а) максимально чесно дотримуюсь прищепленої мені етики, моральний; **б)** нульовий; **в)** ставлення до етики нещире, не відрізняю особливою чесністю або нечесністю; **г)** нижче цього рівня – деспотичний, при можливості постійно й відверто нечесний; **д)** етика на основі розуму, дуже високий етичний рівень; **е)** злочинець, аморальний, активно роблю нечесні дії, руйную всі етичні норми; **ж)** зважаю на етичні норми групи й удосконалюю їх, керуючись вимогами розуму; **з)** сексуальний злочинець; негативна етика, подиявольському нечесний без усякої на те причини; псевдоетична діяльність прикриває перекохану

етику; **и)** не існую; не мислю; підкоряюсь всім.

8. Ставлення до правди:

а) правдиві твердження роблю із обережністю, обманюю заради пристойності; **б)** відсутні реакції; **в)** нещирий, проявляю байдужність щодо істинності чого-небудь; **г)** спотворюю правду на догоду антагонізму; **д)** дуже гарне поняття про правду; **е)** відверта неправда, що несе руйнування; **ж)** правдивий; **з)** винахідливе й зловмисне перекошування правди, мистецьки приховую неправду; **и)** викладаю факти, не маючи уявлення про їхню реальність.

9. Рівень сміливості:

а) проявляю сміливість стримано, якщо ризик невеликий; **б)** відсутні реакції; **в)** ні сміливий, ні боягузливий, зневажаю небезпекою; **г)** імпульсивно, нерозважно кидаюся назустріч небезпечі; **д)** високий рівень сміливості; **е)** безрозсудна хоробрість, звісно, на шкоду собі; **ж)** проявляю сміливість, якщо ризик виправданий; **з)** іноді дію приховано, у всіх інших випадках проявляю боягузтво; **и)** повне боягузтво.

10. Мова: як говорить. Мова: як слухає:

а) нерішуче висловлюю обмежену кількість власних думок, сприймаю переконання й думки, виражені в обережній формі; **б)** не говорю, не слухаю; **в)** випадкові безцільні розмови, слухаю тільки розмови про повсякденні справи; **г)** говорю погрозами, знецінюю інших людей, прислухаюся до погроз, відкрито насміхаюся над розумністю, раціональністю у розмовах; **д)** енергійно, мистецьки, швидко й повноцінно обмінююся переконаннями й ідеями; **е)** говорю тільки про смерть, руйнування, ненависть, слухаю тільки про смерть і руйнування, знищую комунікаційні лінії, що несуть розумність, стабільність, щастя; **ж)** готовий говорити про свої глибокі переконання й таємні думки, готовий сприймати глибокі переконання й таємні думки інших людей, розглядати їх; **з)** здається, що розмова несе в собі розумність, стабільність, щастя, але наміри злі, слухаю мало, в основному про інтриги, плітки, неправду; **и)** говорю дуже мало і тільки апатичним тоном, мало до чого прислухаюся: в основному до апатії або до жалісливості.

11. Як людина звертається з письмовими або усними повідомленнями при їхній передачі:

а) передаю повідомлення, консервативний, маю схильність до помірковано конструктивних дій і творчості; **б)** не передаю повідомлення, не усвідомлюю, що спілкування існує; **в)** не передаю повідомлення більш високого або низького тону, принижую значення термінових справ; **г)** займаюся передачею ворожих або загрозливих повідомлень; пропускаю лише невелику кількість розумності,

ЕМОЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ І ВИРАЗНІСТЬ УЧИТЕЛЯ У ЗАСТОСУВАННІ ВНУТРІШНЬОЇ І ЗОВНІШНЬОЇ ТЕХНІКИ

стабільності, щастя; **д)** передаю повідомлення, що несуть розумність, стабільність, щастя, відтинаю лінії, що несуть протилежність цьому; **е)** перекидаю повідомлення, перетворюючи їх в наклеп, незалежно від первісного змісту повідомлення, зупиняю повідомлення, що несуть розумність, стабільність, щастя, передаю неправду й спотворюю її; **ж)** передаю повідомлення, що несуть розумність, стабільність, щастя, обурююся при зустрічі з лініями, що несуть нестабільність і даю їм відсіч; **з)** передаю тільки зловмисні повідомлення, обриваю комунікаційні лінії, не передаю повідомлення; **и)** звертаю мало уваги на спілкування, не передаю повідомлення.

12. Реальність (згода):

а) усвідомлюю можливості того, що інша реальність може бути обґрунтованою. Стримана згода; **б)** повний відхід від реальності, що конфліктує з моєю реальністю. Відсутність реальності; **в)** відмова зіставляти дві реальності. Байдужість до конфлікту реальностей. Занадто безтурботний, щоб погоджуватися або не погоджуватися; **г)** висловлюю сумніви. Захист власної реальності. Спроби приховано атакувати інших. Не погоджуюся; **д)** шукаю різні точки зору, щоб розширити границі своєї реальності. Змінюю реальність; **е)** руйнування протилежної реальності. “Ти не правий”. Не погоджуюся з тим, що реально для інших людей; **ж)** здатний розуміти й оцінювати реальність інших людей і змінювати точку зору. Готовність прийти до згоди; **з)** сумніви у власній реальності. Незахищеність. Сумнів у протилежній реальності; **и)** сором, занепокоєння, сильний сумнів у власній реальності. Під тиском легко приймаю чужу реальність.

13. Здатність брати на себе відповідальність:

а) небало ставлюся до своєї відповідальності; **б)** відсутня; **в)** занадто безтурботний, не заслуговую довіри; **г)** використовую відповідальність для досягнення власних цілей; **д)** властиве почуття відповідальності перед собою, сім'єю, групою, суспільством тощо; **е)** приймаю відповідальність, для того щоб руйнувати; **ж)** здатний приймати й нести відповідальність; **з)** нездібний, примхливий, безвідповідальний; **и)** відсутня.

14. Наполегливість у досягненні мети:

а) достатня наполегливість, якщо перешкоди не занадто великі; **б)** відсутня; **в)** ледарство, погана концентрація; **г)** наполегливість у знищенні ворогів, відсутня наполегливість у досягненні творчих цілей; **д)** висока наполегливість у досягненні творчих цілей; **е)** наполегливість у досягненні руйнівних цілей: сильно розпалююся, але швидко гасну; **ж)** більша наполегливість,

прагнення до творчих цілей; **з)** вагаюся при русі до будь-якої мети, дуже погана концентрація, химерний і легковажний; **и)** періоди наполегливого прагнення до саморуйнування.

15. Буквальність у сприйняття сказаного:

а) хороша здатність сприймати смислові розходження між висловленнями; **б)** сприймаю все абсолютно дослівно; **в)** сприймаю дуже мало – як дослівно, так і не дослівно, схильний дослівно розуміти гумор; **г)** сприймаю дослівно зауваження в тоні 2,0; **д)** висока здатність бачити відмінності, гарне розуміння будь-якого повідомлення, може варіюватися залежно від освіти; **е)** сприймаю буквально тривожні зауваження, грубе почуття гумору; **ж)** хороше розуміння висловлень, гарне почуття гумору; **з)** не сприймаю ніяких зауважень, вимушено дотепний, щоб сховати тенденцію до дослівного сприйняття; **и)** буквально сприймаю всі зауваження, зроблені в цьому тоні.

16. Метод поводження з людьми:

а) викликаю підтримку інших людей своїм практичним судженням і достоїнствами, які цінуються в суспільстві; **б)** прикидаюся мертвим, щоб інші не думали, що я небезпечний, і дали мені спокій; **в)** не піклуюся про підтримку з боку інших людей; **г)** чіпляюся й безцеремонно крикикую, домагаючись виконання своїх бажань; **д)** здобуваю підтримку завдяки своєму творчому ентузіазму й життєвій енергії, підкріпленої розумним мисленням; **е)** використовую погрози, покарання й помилкові тривожні повідомлення, щоб панувати над людьми; **ж)** здобуваю підтримку завдяки своєму творчому мисленню й життєвій енергії; **з)** принижую інших людей, зводячи їх до рівня, на якому їх можна використовувати. Застосовую підлі й жорстокі методи: гіпноз, плітки. Прагну приховано контролювати; **и)** розстроюю інших, щоб контролювати їх. Плачу, щоб викликати до себе жалість. Дика неправда з метою викликати співчуття.

17. Ступінь схильності до гіпнозу:

а) можу бути загипнотизований, але уважний у несплячому стані; **б)** у несплячому стані нічим не відрізняюся від загипнотизованої людини; **в)** можу бути загипнотизований, але в основному уважний; **г)** пручаюся гіпнозу до деякої міри, але можу бути загипнотизований; **д)** не піддаюся гіпнозу без медичних препаратів або наркотиків; **е)** сильно пручаюся зауваженням, але “усмоктую” їх; **ж)** важко ввести в транс; **з)** перебуваю в постійному легкому трансі, але пручаюся гіпнозу; **и)** дуже легко піддаюся гіпнозу; будь-яке зауваження може стати навіюванням;

18. Здатність зазнавати насолоди в теперішньому часі:

а) іноді відчуваю задоволення; **б)** відсутня;

ЕМОЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ І ВИРАЗНІСТЬ УЧИТЕЛЯ У ЗАСТОСУВАННІ ВНУТРІШНЬОЇ І ЗОВНІШНЬОЇ ТЕХНІКИ

в) бувають окремі моменти, коли зазнаю насолоди, низька інтенсивність задоволення;
г) іноді, у виняткових обставинах, зазнаю деякої насолоди; **д)** існування є повним задоволення;
е) рідко зазнаю якої-небудь насолоди; **ж)** вважаю, що життя здебільшого є приємним; **з)** веселість здебільшого вимушена, справжнє задоволення недоступне; **и)** відсутня.

Після відповідей потрібно заповнити графік, за кодом, який вкаже ведучий і визначити емоційний тон (Е) кожного студента за переважним числом позначок:

Висновки. Таким чином, майбутньому вчителю потрібно виробляти в собі потребу в саногенному мисленні, що дуже важливо для тренування позитивного ставлення до навколишнього середовища і, що найважливіше, емоційної привабливості, а звідси і виразності у застосуванні внутрішньої і зовнішньої педагогічної техніки та вміння контролювати цей процес.

Отже, завданнями емоційної привабливості і виразності у застосуванні зовнішньої і внутрішньої педагогічної техніки є:

а) вироблення педагогічного оптимізму, в

Код																								
Е/Г	4.0 Д	3.5 Ж	3.0 А	2.5 В	2.0 Г	1.5 Е	1.1 З	0.5 И	0.1 Б															
Графік																								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
4,0																								
3,5																								
3,0																								
2,5																								
2,0																								
1,5																								
1,1																								
0,5																								
0,1																								

Визначити інші шість показників у таблиці оцінки людини, які вказують на цінність, успіх, виживання тощо:

основі якого – “позитивне емоційне ставлення до себе, учнів, праці”;

б) розвиток емоційно-особистісних відносин на

Таблиця 1

Оцінка людини

Е/Т	19. Наскільки ви цінні як друг	20. Наскільки ви подобаєтеся навколишнім	21. Стан приналежних вам речей	22. Наскільки добре вас розуміють	23. Шанси на успіх	24. Потенціал виживання
4.0	Відмінний.	Вас багато хто любить.	У відмінному стані.	Дуже добре.	Прекрасні.	Відмінний. Значна тривалість життя.
3.5	Дуже гарний.	Вас люблять.	У гарному стані.	Добре.	Дуже гарні.	Дуже гарний.
3.0	Гарний.	Більшість поважає.	Цілком гарне.	Звичайно розуміють.	Гарні.	Гарний.
2.5	Стерпний.	Деяким людям подобається.	Помітні деякі ознаки занедбаності	Іноді не розуміють.	Непогані.	Непоганий.
2.0	Поганий.	Рідко подобається.	Дуже запущене.	Часто не розуміють.	Погані.	Поганий.
1.5	Безсумнівний тягар.	Більшість відверто не любить вас.	Як правило зламани. У поганому стані.	Постійно не розуміють.	Звичайно знає невдачі.	Рання смерть.

Продовження таблиці 1

1.1	Небезпечний тягар.	У цілому, вас нехтують.	Погане. У незадовільному стані.	Не розуміють посправжньому.	Майже завжди зазнає невдачі.	Нетривале життя.
0.5	Дуже великий тягар.	Не подобається. Деякі лише відчують жалість.	У цілому, дуже поганий стан.	Взагалі не розуміють.	Повна невдача.	Близька смерть.
0.1	Нічого, крім тягара.	Мають за ніщо.	Не усвідомлює, що щось комусь належить.	Ігнорують.	Не додає ніяких зусиль. Цілковита невдача.	Майже мертвий.

основі емоційної привабливості і виразності у застосуванні внутрішньої і зовнішньої техніки;

в) саногенний емоційний контроль власної поведінки та емоційно-особистісних відносин;

г) уміння керувати формуванням позитивних емоцій в учнів на основі вироблення власного емоційного стилю [3; 4; 5; 7; 10; 11; 12; 13].

1. Булатова О.С. Педагогический артистизм: Учеб. пособие. – М.: Академия, 2001. – 240 с.

2. Вовковінський М. Розвиток педагогічної техніки в контексті особистісно орієнтованого підходу як компоненту професійної майстерності майбутніх вчителів трудового навчання // Молодь і ринок. – 2006. – № 1. – С. 126 – 133.

3. Котляров А.В. Освобождение от зависимостей, или школа успешного выбора. – М.: Изд-во Института психотерапии, 2005. – 448 с.

4. Макаренко А.С. Проблемы воспитания в советской школе // Избр. соч.: В 3 т. – К.: Радянська школа, 1984. – Т. 3. – С. 91 – 94.

5. Мерлин В.С. Очерк интегрального

исследования личности. – М.: Педагогика, 1986. – 256 с.

6. Орлов Ю.М. Саногенное мышление. – М.: Слайдинг, 2003. – 96 с.

7. Педагогічна майстерність. / За ред. І.А.Зязюна. – К.: Вища школа, 2004.– 422 с.

8. Скок Г.Б., Музыченко Е.А. Организация научно-педагогической работы преподавателей // Среднее специальное образование. №1. – 1988. – С. 36 – 38.

9. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник – К.: Академія, 2002.– 527 с.

10. Хаббард Л. Рон. Наука выживания: Предсказывание человеческого поведения. – М.: Нью Эра, 2004. – 690 с.

11. Хаббард Л. Рон. Саентология 0-8. Книга основ. – М.: Нью Эра, 2000. – 356 с.

12. Хаббард Л. Рон. Саентология: Новый взгляд на жизнь. – М.: Нью Эра, 2005. – 310 с.

13. Хаббард Л. Рон. Самоанализ: Практическое руководство по самосовершенствованию. – М.: Нью Эра, 2004. – 324 с.

[illegible]

В КОЖНІЙ ФРАЗІ – ДУМКА

&

“Будь-які емоції збагачують життя”.

Джон Голсуорсі
англійський письменник

“Емоції – це найкраще, що є в мені, і найгірше, що є в оточуючих людях”.

Авторство не встановлено

“Емоції завжди програють”.

Авторство не встановлено

“Що швидко запалюється, те раптово гасне”.

Григорій Сковорода
український поет, філософ

[illegible]